

Uchwała Nr XXXI/141/21
Rady Miejskiej w Wyśmierzycach
z dnia 12 marca 2021 roku

w sprawie: przyjęcia Programu rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2021-2025

Na podstawie art. 18, ust. 2, pkt. 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 713 ze zm.) uchwała się, co następuje:

§1

Przyjmuje się Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2021-2025 w brzmieniu określonym w załączniku do uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wyśmierzyc

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Stanisław Podpora

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXXI/141/21
Rady Miejskiej w Wyśmierzycach
z dnia 12 marca 2020 roku

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2021-2025

Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2021- 2025 został opracowany przez zespół w następującym składzie: Ewa Błęsińska, Justyna Bomba, Beata Górnicka, Teresa Miros, Anna Pawłowska, Bernadeta Sitarek.

WSTĘP

„Program rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2021-2025” jest kontynuacją działań podjętych w ciągu ostatnich pięć lat w obszarze polityki kulturalnej naszej gminy. Opracowanie i uchwalenie nowej strategii pozwoli utrwalić efekty dotychczas podejmowanych działań oraz skoncentrować się na wspólnie wypracowanej wizji w gminie Wyśmierzyce w sferze kultury.

Rozdział Pierwszy DIAGNOZA KULTURY

I. Historia i dziedzictwo kulturowe gminy.

Dziedzictwo kulturowe to ważny czynnik życia i działalności każdego człowieka. Stanowi dorobek materialny i duchowy naszych przodków i pokoleń współczesnych. Są to wartości przekazywane z pokolenia na pokolenia, które tworzą kulturę. Dziedzictwo kulturowe może mieć różny zakres znaczeniowy. Ten sam element może stanowić wartość dla jednych-być ich dziedzictwem, dla drugich być czymś niezrozumiałym i obcy.

Są miejsca ogólnoswiatowe, które są wartością dla wszystkich ludzi niezależnie od kultury, rasy czy religii. Niektóre miejsca, obiekty stanowią o tożsamości makro-regionu czy państwa. Obecnie, bardzo ważna staje się idea promowania dziedzictwa kulturowego „małych ojczyzn”. Wiąże się to z procesem integracji lokalnej społeczności, dla którego ważne stają się wartości lokalnego dziedzictwa kulturowego. Są to zarówno zabytki materialne, jak cały duchowy dorobek poprzednich pokoleń związanych z tradycją i historią danego miejsca.

Wyśmierzyce - historia, zabytki, znane osoby

Historia Wyśmierzyc

Pierwsze informacje o miejscowości pochodzą z XII wieku, kiedy książę Trojden I wymienił Wyśmierzyce na inne dobra z benedyktynami płockimi (1338 r.). Prawa miejskie zostały przyznane w latach 1338-1367. W tym czasie grodzie mieściła się komora celna, która przynosiła benedyktynom duże profity. W Wyśmierzycach, które leżały przy trakcie drożnym z Nowego Miasta do Warszawy i Płocka, rozwijały się rzemiosło i handel. W roku 1657 miasto zostało zniszczone podczas najazdu wojsk siedmiogrodzkich księcia Jerzego II Rakoczego. W 1669 r. wojewoda krakowski Aleksander Michał Lubomirski wezwał szlachtę do Wyśmierzyc na pospolite ruszenie, w którym brał udział Jan Chryzostom Pasek. W czasie powstania kościuszkowskiego w 1794 stacjonowało tu wojsko narodowe. W czasie zaborów Austriacy w roku 1795 zajęli miejscowe dobra na rzecz skarbu państwa oraz przyłączyli Wyśmierzyce do cyrkułu radomskiego. W roku 1815 Wyśmierzyce przyłączono do województwa sandomierskiego Królestwa Polskiego. W 1869 roku Wyśmierzyce utraciły prawa miejskie a odzyskały je dopiero w 1922.

Zabytki:

Kościół parafialny pod wezwaniem św. Teresy z Avila - w swym obecnym kształcie i wyglądzie architektonicznym istnieje od 1920 roku, kiedy dobudowano nowy fronton. Wystrój głównie barokowy. Obrazy Trójcy Świętej i Pokłonu Trzech Króli z XVIII wieku, sprzęt i szaty liturgiczne z XVII-XVIII wieku.

Dzwonnica - drewniana o konstrukcji słupowej o dachu czterospadowym.

Organistówka - murowana z połowy XIX wieku o dachu naczółkowym.

Cmentarz parafialny - z początku XIX w. Zachowało się wiele cennych nagrobków oraz drewniana kaplica. Wpisany do rejestru zabytków.

Znane osoby:

Błogosławiony ksiądz profesor Franciszek Rosłaniec

Franciszek Rosłaniec urodził się 19 grudnia w 1889 roku w Wyśmierzycach, jako syn Adama i Marianny z Kawińskich. Szkołę elementarną ukończył w Wyśmierzycach. Dalszą naukę kontynuował w radomskim Męskim Gimnazjum Rządowym. W 1905 roku wstąpił do Seminarium Duchownego w Sandomierzu, gdzie ukończył studia filozoficzno-teologiczne. Kończąc seminarium miał 22 lata. Ze względu na zdolności i wielką pracowitość został wysłany do Rzymu na dalsze studia, gdzie ukończył teologię na Uniwersytecie Gregoriańskim. Święcenia kapłańskie otrzymał 6 czerwca 1914 roku. Tytuł doktora uzyskał w 1915 roku. Wkrótce rozpoczął trzyletnie studia specjalistyczne w Papieskim Instytucie Biblijnym. Po powrocie do kraju, ks. Franciszek Rosłaniec habilitował się w 1920 roku z realiów biblijnych na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie później prowadził zajęcia aż do chwili aresztowania. Był dwukrotnie dziekanem Wydziału Teologicznego. Uzyskał tytuł profesora zwyczajnego. Pisemny dorobek księdza profesora liczy 33 **pozycje**. Był jednym z pionierów teologii biblijnej na terenie Polski. Ks. Rosłaniec chętnie spełniał swoją posługę kapłańską. Był kapelanem sióstr, głosił rekolekcje dla studentek, spowiadał dzieci. Kiedy Niemcy zajęli Warszawę ks. profesora aresztowano dwukrotnie (4 października i 12 grudnia 1939 roku). Ostatecznie został osadzony na Pawiaku, skąd 2 maja 1940 roku został wywieziony do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen koło Berlina. Stamtąd 14 grudnia 1940 r. został przewieziony do Dachau. Miał numer obozowy 22687. 14 października 1942 roku został wywieziony w celu zgładzenia w kierunku Linzu. Według oficjalnego powiadomienia władz obozowych miał on umrzeć w Dachau 20 listopada 1942 roku. Według świadectw kapłanów - współwięźniów ksiądz prof. Franciszek Rosłaniec był człowiekiem cichym, skromnym, uprzejmym, głębokiej wiary. W obozie głosił prelekcje biblijne i wielu podtrzymywał na duchu.

13 czerwca 1999 roku papież Jan Paweł II ogłosił błogosławionymi 108 męczenników z czasów II wojny światowej. Wśród nich znalazł się ks. prof. Franciszek Rosłaniec. 12 czerwca 2005 roku w Wyśmierzycach przed kościołem parafialnym p.w. Św. Teresy z Avila został odsłonięty i poświęcony pomnik błogosławionego ks. prof. Franciszka Rosłańca.

Kostrzyn

Historia miejscowości

Wieś, której początki sięgają czasów średniowiecznych. Według legendy przed bitwą 1410 roku rycerze króla Władysława Jagiełły polowali w okolicach wsi. W średniowieczu Kostrzyn należał do dóbr dworu Grzmiącej. Istniała tu karczma i młyn wodny. W 1927 roku Kostrzyn zajmował 485 morgów włościańskich oraz 1200 morgów dworskich. Znacznie wzrosła liczba mieszkańców, były tu 53 domy włościańskie zamieszkałe przez 262 osoby, w tym jedną rodzinę żydowską.

Około roku 1900 Kostrzyn kupił Jan Tomczycki (lekarz) właściciel dóbr Tomczyce. Dziedzic po przystępnych cenach, stopniowo sprzedawał majątek okolicznym chłopom. Anegdota głosi, że dziedzic z wielkim szacunkiem prosił do swojego gabinetu bosych chłopów, ale z gotówką w ręku. Potrafił wyrzucić z gabinetu swego sąsiada, który chciał kupić na kredyt. W 1917 roku pod chłopskie strzechy zawitała szkoła. Zajęcia odbywały się w domach rodziny Wlazło, Perendyków, Osowskich i Stasiewiczów. Dopiero 40 lat później powstał obecny budynek szkoły podstawowej.

Z rodzinnych kronik wiadomo, że syn rodziny Dembowskich walczył razem z Dionizym Czachowskim. J. Górnik walczył pod dowództwem Józefa Piłsudskiego. W czasie drugiej wojny światowej wielu mieszkańców znalazło się w obozach koncentracyjnych. Taki los podzielił H. Zwierzchowski, kierownik Powszechniej Szkoły Podstawowej w Kostrzynie.

W Koloni Kostrzyn mieszkaly dwie rodziny niemieckie, które przeszły na katolicyzm. Do dziś w Kostrzynie żyją ich potomkowie.

Zabytki :

Kościół parafialny pod wezwaniem Stanisława b. i m. - budowę kościoła zainicjowano w czerwcu 1924 r. Parafia została erygowana 12 XII 1924 r. przez bp. Mariana Ryxa z wydzielonych wiosek parafii Klwów i Wyśmierzyce. Budowę kontynuował ks. Tomasz Zaděcki. Kościół został przebudowany wg projektu arch. Kazimierza Prokulskiego w latach 1926–1929 staraniem ks. Wacława Kaczorowskiego. Był restaurowany w 1968 r. Świątynia jest obiektem z drewna sosnowego i jodłowego, w stylu podhalańskim.

Kożuchów

Nazwa wsi pochodzi od nazwiska dziedzica majątku Kożuchowskiego. Na przełomie XVIII i XIX wieku istniał tu dwór. Ostatnim dziedzicem był Aleksander Daszewski, który w 1926 roku majątek rozparcelował. W czasie II wojny światowej Niemcy ponownie utworzyli majątek i odebrali ziemie chłopom z Kożuchowa, Błeszna i Zacharzewa. Do dnia dzisiejszego we wsi istnieją pozostałości dworskich zbudowań.

Grzmiąca

W średniowieczu wieś składała się z dworu i wsi pańszczyźnianej. W roku 1847 było 47 zagród. Istniała tu kopalnia torfu. Właścicielami dóbr Grzmiąca do XVIII wieku byli kolejno: Świdzińcy, Korwin-Krasowcy, Józef Kłosowski. Pod koniec XIX wieku majątek przejął kupiec Wąchocki z Warszawy. Od roku 1900 właścicielem majątku stał się lekarz Jan Tomczyński. W czasie I wojny światowej pałac wraz przyległymi budynkami został spalony przez Rosjan. W roku 1916 do wsi wkroczyły wojska austriackie. W 1919 roku utworzono pierwszą szkołę. Budowę bitej drogi do Wyśmierzyc rozpoczęto w 1925 r.

W miejscu dawnego dworu znajduje się mogiła żołnierza AK Władysława Grędowskiego.

Jabłonna

W roku 1943 roku otoczono i zabito podczas snu 6 żołnierzy Gwardii Ludowej z oddziału „Wilka”. W 1964 r. wystawiono tablicę pamiątkową.

Korzeń

Pierwsze ślady istnienia osady pochodzą z czasów kultury przeworskiej. W czasach piastowskich wieś była majątkiem rycerskim. W XV wieku znajdował się tu kościół, który był siedzibą parafii. W kościele tym znajdował się obraz Matki Bożej Szkaplerznej, który później został przeniesiony do wsi Jasionna. Dramatyczne wydarzenia wiążą się z czasem II wojny światowej. Za śmierć Niemca cała ludność miała być rozstrzelana. Od śmierci uratował mieszkańców zarządca majątku. Po wojnie, we wsi istniała szkoła powszechna.

Redlin

Na polach otaczających wieś można znaleźć pozostałości kurhanów ze szczątkami glinianych naczyń, które podczas orki są wykopywane z ziemi.

Paprotno

Wieś, której początki sięgają XIV wieku, należała wtedy do dóbr biskupa płockiego. Mieszkańcy wsi na przestrzeni wieków czynnie angażowali się w sprawy polskie. Walczyli m.in. w powstaniu styczniowym. Podczas uroczystości 13 października 2013 r. odsłonięto pomnik ofiar II wojny światowej. Okazały kamień granitowy ma wbudowaną marmurową tablicę zawierającą imiona i nazwiska 12 mieszkańców Paprotna i okolic, którzy

zginęli w czasie II wojny światowej.

Olszowa

W XIX wieku wieś była osadą fabryczną. Znajdowała się tu huta szkła, w której pracowało 50 robotników. Piece hutnicze były opalane torfem wydobywanym we wsi Grzmiąca. Osada wokół huty składała się z 8 domów. W tym czasie wieś liczyła 77 mieszkańców.

Brodek

Wieś oddalona 4 km na południowy wschód od Wyśmierzyc. W miejscowości znajduje się zbiorowa mogiła i pomnik ku czci pomordowanych. 29 lipca 1944 r. Niemcy usiłowali w pobliżu wsi otoczyć i zlikwidować oddział partyzancki. Partyzanci nie wiedząc, że Niemcy są tuż za nimi, zatrzymali się na odpoczynek we wsi. Doszło tam do potyczek z Niemcami w wyniku, której partyzanci wycofali się. Niemcy w odwecie za te wydarzenia rozstrzelali wszystkich mężczyzn. Ciała rozstrzelanych pochowano w zbiorowej mogile na skraju lasu, gdyż Niemcy nie pozwolili przewieźć ich na cmentarz. Na pamiątkowej tablicy umieszczonej na pomniku są wypisane nazwiska wszystkich pomordowanych.

Pomniki, kapliczki, krzyże przydrożne

Trwałym elementem krajobrazu gminy są pomniki, kapliczki, krzyże przydrożne. Znajdują się w wielu miejscach: w Wyśmierzycach, na wsiach, na skrzyżowaniach dróg, przy leśnych i polnych drogach. Do najbardziej znanych należą:

- pomnik błogosławionego ks. prof. Franciszka Rosłańca w Wyśmierzycach. Został odsłonięty 12 czerwca 2005r. Od tego czasu, corocznie, w czerwcu odbywają się uroczystości ku czci ks. Franciszka Rosłańca.
- pomnik 650-lecia nadania praw miejskich Wyśmierzycom. Znajduje się w miejscu, gdzie w 1937 roku znajdował Kopiec Kościuszki.
- pomnik we wsi Brodek upamiętniający rozstrzelanie 14 mieszkańców wsi w czasie II wojny światowej.
- pomnik na rynku w Wyśmierzycach. Powstał w 1964 roku w celu upamiętnienia osób, którzy zostali zamordowani przez hitlerowców w latach 1939-1945.

W roku 2017 Urząd Miejski w Wyśmierzycach we współpracy z Miejsko-Gminną Biblioteką Publiczną w Wyśmierzycach zrealizował projekt „Ocalmy od zapomnienia – miejsca pamięci z okresu II wojny światowej na terenie gminy Wyśmierzyce”. W ramach projektu utworzono ścieżkę edukacyjną „Miejsca pamięci z okresu II wojny światowej na terenie gminy Wyśmierzyce”, która objęła 6 pomników w następujących miejscowościach: Korzeń, Wyśmierzyce, Grzmiąca, Paprotno, Brodek. W tych miejscach stanęły tablice informacyjne. Ponadto opracowano i wydano przewodnik po ścieżce edukacyjnej, który jest dostępny Urzędzie Miejskim i Bibliotece Publicznej w Wyśmierzycach.

Pomniki przyrody, rezerваты

Warto również przypomnieć, że na terenie gminy Wyśmierzyce istnieją również atrakcje przyrodnicze. Do najbardziej znanych należy rezerwat „Sokół”. Jest to rezerwat leśny, o powierzchni 111,6 ha. Utworzony w 1995 roku. Obejmuje ochroną zróżnicowane siedliska leśne od boru świeżego do lasu łąkowego. Można tu zobaczyć kilka wspaniałych dębów, z których najstarsze mają około 300 lat, a największy ma obwód 760 cm na wysokości 30 cm nad ziemią i wysokość 22 metry. Rezerwat jest także siedliskiem jesionów i sosen. Występuje tu wawrzynek wilcze łyko oraz kilka gatunków storczyków. Gniazdują w nim bocian czarny i trzmielojad.

II. Instytucje formalne tworzące kulturę

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach

Początki biblioteki sięgają 1945 roku. Nauczycielka Emilia Fondalińska założyła bibliotekę, której księgozbiór liczył 80 książek. Część książek była jej własnością a częściowo darami mieszkańców Wyśmierzyc. Tak zebrany księgozbiór był początkowo prywatną wypożyczalnią. W roku 1948 bibliotekę przekształcono w bibliotekę miejską. W latach osiemdziesiątych Biblioteka otrzymała nową siedzibę w budynku Urzędu Miejskiego w Wyśmierzycach przy ul. Mickiewicza 75, na pierwszym piętrze. W roku 2019 Biblioteka została przeniesiona do budynku PSP w Wyśmierzycach przy ul. Adama Mickiewicza 4. W chwili obecnej powierzchnia użytkowa wynosi 160 m². W obiekcie mieści się hol, Oddział dla dzieci, Wypożyczalnia dla dorosłych, oraz pokój socjalny. Na dzień 31 grudnia 2020 roku księgozbiór Biblioteki liczył 11 125 woluminów.

W roku 2020 było zarejestrowanych 167 czytelników:

Wiek czytelników	Liczba czytelników
do lat 5	2
6-12 lat	27
13-15 lat	25
16-19 lat	8
20-24 lat	5
25-44 lat	44
45-60 lat	29
powyżej 60 lat	27

Podstawowym celem działalności Biblioteki jest zaspokajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych mieszkańców gminy Wyśmierzyce, upowszechnianie wiedzy oraz rozwój kultury. Cele te biblioteka realizuje poprzez:

- Prowadzenie Wypożyczalni dla dorosłych. Osoby korzystające z tej wypożyczalni to młodzież od 16 roku życia oraz dorośli. Od roku 2008 księgozbiór wypożyczalni jest systematycznie odnawiany i uzupełniany o nowości wydawnicze oraz tytuły poszukiwane przez czytelników. W chwili obecnej księgozbiór w wypożyczalni dla dorosłych to pozycje nowe lub kilkuletnie.
- Prowadzenie Oddziału dla dzieci. Czytelnikami są dzieci i młodzież w wieku od 3 do 15 lat. Księgozbiór dziecięcy, wzorem księgozbioru dla dorosłych, jest stale odnawiany i uzupełniany.
- Zakup książek. MGBP, co roku bierze udział w programie Biblioteki Narodowej „Zakup nowości wydawniczych dla bibliotek”. Dotacja ta w połączeniu z wkładem własnym, jaki biblioteka musi zapewnić, pozwala na zakup kilkuset nowości rocznie.

Rok	2018	2019	2020
Liczba zakupionych książek	443	517	657

- Prenumerata czasopism. Każdy czytelnik może wypożyczyć do domu czasopisma, które są prenumerowane zgodnie z prośbami. Większość dostępnych czasopism to czasopisma kobiece oraz poradniki.

- Czytelnia internetowa. W roku 2012 wszystkie komputery zostały wymienione, dzięki udziałowi w programie Instytutu książki „Kraszewski. Komputery dla bibliotek”. W roku 2020 Biblioteka ponownie wzięła udział w programie „Kraszewski. Komputery dla Bibliotek 2020”. Po akceptacji złożonego wniosku na zakup sprzętu komputerowego, Biblioteka wymieniła zużyty sprzęt komputerowy na nowy. W chwili obecnej czytelnicy mają dostęp do 5 stanowisk komputerowych. Z usług czytelnicy internetowej mogą bezpłatnie korzystać wszyscy mieszkańcy gminy.
- Katalog elektroniczny. W roku 2013 MGBP rozpoczęła przygotowania do utworzenia katalogu elektronicznego księgozbioru. Kupiono program biblioteczny p.n. „Mateusz”, który służy do katalogowania książek. W ciągu 2 lat opracowano i zamieszczono w katalogu ponad 8500 woluminów. W chwili obecnej 11 tysięcy woluminów jest umieszczonych w elektronicznym katalogu, który można przeglądać na stronie internetowej Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyśmierzycach www.wysmierzyce.naszabiblioteka.com

- Działalność kulturalna Biblioteki:

Lekcje biblioteczne

Tematyka lekcji jest ustalana zgodnie z prośbami nauczycieli. Spotkania stanowią najczęściej uzupełnienie lekcji prowadzonych w szkole lub w przedszkolu.

Spotkania autorskie

MGBP organizuje spotkania ze znanymi osobami. Wyśmierzyce odwiedzili m.in.: Paweł Beręsewicz, Wiesław Drabik, Ewa Chotomska.

Wystawy

MGBP jest organizatorem wielu wystaw poświęconych wielkim Polakom (m.in.: Jan Paweł II, Julian Tuwim, Jan Brzechwa, Fryderyk Chopin, Janusz Korczak, Oskar Kolberg Krzysztof Kamil Baczyński, ks.prof. Franciszek Rosłaniec) oraz ważnym wydarzeniom np. „Katyń”, „Bitwa Warszawska”, „Konstytucja 3 Maja”. Ponadto są organizowane wystawy fotograficzne, rękodzielnicze, plastyczne i ceramiczne.

Konkursy

MGBP organizuje konkursy plastyczne, fotograficzne, literackie, czytelnicze. W ramach konkursów wybierane są najlepsze prace. Zwycięzcom przyznawane są nagrody.

Organizowanie warsztatów, zajęć, spotkań

„Wakacje w Bibliotece”, „Ferie w Bibliotece”, „Walentynki”, „Dzień pluszowego Misia”, „Boże Narodzenie w bibliotece”, „Wielkanoc w bibliotece” to nazwy niektórych zajęć, jakie prowadzi MGBP dla dzieci i młodzieży. W ich ramach odbywają się warsztaty plastyczne, ceramiczne, muzyczne,

- **Pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na realizację projektów bibliotecznych.**

MGBP realizuje projekty przede wszystkim dla dzieci i młodzieży. W ramach pozyskanych funduszy przeprowadzono: zajęcia malarskie (4 edycje), zajęcia plastyczne, „Wakacje w bibliotece”, projekt „Mała książka - wielki człowiek” wystawę o błogosławionym ks. Franciszku Rosłańcu, wydano foldery, książkę.

- **Współpraca ze stowarzyszeniami oraz placówkami oświatowymi.**

MGBP współpracuje przy realizacji projektów z organizacjami pozarządowymi oraz placówkami oświatowymi.

Publiczne Gimnazjum im. W. Reymonta w Wyśmierzycach

Szkoła funkcjonowała od 1 IX 1999 r. Powstała w wyniku wdrażanej reformy oświatowej. Budynek gimnazjum był stopniowo rozbudowywany - w roku 2002 - połączony łącznikiem

z budynkiem szkoły podstawowej, zaś w roku 2010 - wzbogacony o specjalistyczne pracownie - językową, fizyczną, historyczną i stołówkę.

Gimnazjum w Wyśmierzycach, mimo kilkunastoletniej historii, szczyliło się wieloma osiągnięciami. Od 2001 roku wydawało gazetkę "Gimnaś", którą w całości redagowali uczniowie, dokumentując wydarzenia z życia szkoły i środowiska lokalnego. Z inicjatywy nauczycieli w szkole odbywało się wiele konkursów i imprez kulturalnych, m.in. Konkurs Recytatorski "Jagna, Boryna i my" (związany z twórczością patrona szkoły), Powiatowy Przegląd Kolęd i Pastorałek. W latach 2004 - 2015, na początku czerwca szkoła organizowała festyn rodzinny dla środowiska lokalnego, podczas którego uczniowie chętnie prezentowali swój dorobek artystyczny. Festyny były okazją do kształtowania kreatywności młodych ludzi, rozwijania talentów organizatorskich i autoprezentacji.

Od 2009 roku, przy Publicznym Gimnazjum, a obecnie przy Publicznej Szkole Podstawowej, funkcjonuje **Orkiestra Dęta**, prowadzona przez panów Józefa i Stanisława Stańczyków. Szeregi orkiestry, posiadającej przepiękne jednolite stroje, zasilają uczniowie, a także absolwenci szkoły podstawowej i gimnazjum w Wyśmierzycach. Młodzi artyści poznają trudną sztukę gry na instrumentach dętych podczas regularnych zajęć popołudniowych. W repertuarze orkiestry można znaleźć zarówno utwory żołnierskie i patriotyczne, prezentowane corocznie zaproszonym gościom podczas Święta Niepodległości, utwory sakralne wykonywane podczas koncertów bożonarodzeniowych i wielkanocnych, jak też utwory świeckie, w tym marszowe - grane podczas lokalnych uroczystości. Orkiestra uświetnia uroczystości gminne (w Wyśmierzycach, Brodku, Paprotnie, Kostrzynie), prezentuje też swój dorobek w powiecie białobrzeskim, powiatach ościennych (Grójec, Chynów), a także poza powiatem w Spale i w Warszawie. Przez szereg lat przy orkiestrze funkcjonowała także sekcja wokalna, złożona z uczennic gimnazjum, mająca w swoim repertuarze pieśni i piosenki ludowe, patriotyczne, żołnierskie i religijne.

Publiczne Gimnazjum im. W. Reymonta oraz Publiczna Szkoła Podstawowa - w latach 2015 - 2017 tworzyły jedną placówkę oświatowo - wychowawczą pod nazwą **Zespół Szkół Samorządowych w Wyśmierzycach**. Połączenie nastąpiło w wyniku realizacji polityki oświatowej gminy, mającej na celu integrację środowiska szkolnego, korzystającego ze wspólnej bazy lokalowej. Z dniem 1 września 2017 roku Zespół Szkół Samorządowych został przekształcony w Publiczną Szkołę Podstawową.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Wyśmierzycach mieści się w połączonych budynkach dawnej szkoły podstawowej - z lat 30-tych XX wieku oraz budynku gimnazjum, które w wyniku reformy oświatowej zakończyło swoją działalność z dniem 31.08.2019 r. Uczniowie szkoły mogą korzystać z przestronnej stołówki oraz sali gimnastycznej, a także boiska wielofunkcyjnego i placu zabaw. Obecnie do szkoły uczęszcza 147 uczniów, z czego ponad 60% dojeżdża z pobliskich miejscowości.

W ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej placówka organizuje zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia (język angielski, matematyka, zajęcia sportowe), a także zajęcia dydaktyczno - wyrównawcze (język polski, język angielski, matematyka) i specjalistyczne (rewalidacyjne, korekcyjno-kompensacyjne, emocjonalno-społeczne, logopedyczne). Najzdolniejsi uczniowie mogą sprawdzić swoje umiejętności w różnorodnych konkursach przedmiotowych (z języka polskiego, historii, języka angielskiego, matematyki, przyrody) oraz plastycznych, wokalnych i recytatorskich.

Uzdolnienia artystyczne uczniów szkoła eksponuje podczas licznych imprez szkolnych i środowiskowych. W kalendarz szkolny na stałe wpisały się uroczystości, które cieszą się olbrzymim zainteresowaniem społeczności (Pasowanie Pierwszaków, Jasełka, Dzień Babci i Dziadka, Bal karnawałowy, festyn rodzinny). Uroczystości te organizowane są przy wsparciu rodziców, którzy chętnie oglądają popisy swoich dzieci. Szkoła może się pochwalić

wieloma osiągnięciami uczniów w konkursach recytatorskich (nagrody i wyróżnienia – w konkursach: Warszawska Syrenka, Ogólnopolski Konkurs Recytatorski, Konkurs Recytatorski "Babcie, Dziadka mieć", "Idą Święta"). Wokalne talenty uczniów podstawówki przez wiele lat nagradzano w konkurach w Białobrzegach, Radomiu i Koźlenicach

Szkoła ma bogate tradycje sportowe i znaczące osiągnięcia lekkoatletyczne - zarówno indywidualne jak i drużynowe (drużynowe mistrzostwo i wicemistrzostwo powiatu w lekkiej atletyce). Wielu uczniów stale odnosi sukcesy w grach zespołowych - piłce siatkowej i piłce nożnej.

Uczniowie szkoły podstawowej są bardzo aktywni i chętnie biorą udział w różnych akcjach i przedsięwzięciach na rzecz własnego rozwoju, jak też na rzecz środowiska lokalnego. W przeszłości, pod czujnym okiem nauczyciela przyrody, p. Marii Badowskiej, zdobyli wiele cennych nagród i wyróżnień (statuetki, pomoce naukowe) w konkursach ekologicznych "Ratujmy kasztanowce", "Odnawiamy las", organizowanych przez partnerów zewnętrznych. Kontynuują dbałość o środowisko naturalne, dbają o otoczenie szkoły (nasadzenia roślin ozdobnych), oraz czystość środowiska lokalnego (wieloletnia współpraca z firmą REBA - udział w zbiorce baterii i tonerów; coroczny udział w akcji "Sprzątanie Świata", zbiórka elektrośmieci, korków, tuszy i tonerów).

Szkoła zrealizowała wiele projektów edukacyjnych, rozwijających umiejętności uczniów oraz dających możliwości wzbogacenia bazy dydaktycznej ("Kabecjanie dają radę" - projekt dla uczniów i rodziców; "Dziecięca Akademia Umiejętności" - rozwijający umiejętności językowe, kulturalno - społeczne i artystyczne). Realizacja projektu "Mistrzowie Kodowania", dała szansę na rozwój umiejętności kreatywnego myślenia oraz nauki programowania dla najmłodszych. Uczniowie wzięli udział w akcji bicia rekordu Guinnessa w ilości uczniów uczestniczących w lekcji o tematyce technologii przyszłości ("Code&Share. Technologie przyszłości"). W ramach tej akcji promowali rozwój kompetencji cyfrowych od najmłodszych lat.

Bezpieczeństwo w ruchu drogowym i bezpieczeństwo w Sieci stały się tematem przewodnim corocznego "Tygodnia Bezpieczeństwa", który jest kontynuacją i dopełnieniem cyklu "Szkoła bez Przemocy", projektu "B&N, czyli B jak Bezpieczny i N jak Niechroniony", czy też trzyletniego projektu "Cyfrowobezpieczni.pl Bezpieczna Szkoła Cyfrowa". Realizacja projektów grantowych: "Koło dziennikarskie Reporter Szkolny" (2016), "Młodzi dziennikarze z Pasją"(2017), "Polish your English" (2018), pomogły pozyskać dodatkowe środki na wzbogacenie bazy dydaktycznej, ale też rozwijać umiejętności kluczowe uczniów - realizatorów projektu. Granty pozyskano dzięki współpracy z Koalicją dla Młodych Fundusz Lokalny Ziemi Białobrzesckiej. Od połowy listopada 2020 roku szkoła dołączyła do zacnego grona uczestników międzynarodowego programu Unii Europejskiej e-Twinning. Wspólnie z rówieśnikami z Turcji uczniowie realizują projekt edukacyjny pod nazwą "My Dear Penpal...".

19 października 2019 r., w rocznicę 200-lecia edukacji w gminie Wyśmierzyce, oraz 75-lecie istnienia Publicznej Szkoły Podstawowej w Wyśmierzycach, placówka ta otrzymała imię bł. ks. prof. Franciszka Rosłańca oraz sztandar.

Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie

PSP w Kostrzynie powstała w 1917r. Budynek szkoły powstał w 1962 roku i został wzniesiony przy czynnym udziale mieszkańców Kostrzyna, Kozłowa, Kiedrzyń. Rodzice uczniów wykonywali wiele prac transportowych i murarskich. W latach 1998-2004 dobudowano salę gimnastyczną i kotłownię. W kolejnych latach wykonano elewację oraz założono instalację centralnego ogrzewania.

PSP w Kostrzynie jest placówką z tradycjami. Cyklicznie odbywają się takie uroczystości jak: Choinka, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Rodziny. Uczniowie mają możliwość

zaprezentowania swoich talentów i pochwalenia się swoimi osiągnięciami. Przygotowywany jest również poczęstunek dla gości.

Szkoła pozyskuje na swoją działalność zewnętrzne środki finansowe. Dzięki zewnętrznym funduszom uczniowie biorą udział w różnych zajęciach, warsztatach, wyjazdach na basen, do kina, teatru. Od 2001 roku są pozyskiwane środki finansowe z programu Działaj Lokalnie. Środki te pozwoliły na realizację projektu „Na lepce u babuni” w ramach, którego przystosowano jedno z pomieszczeń w szkole z przeznaczeniem na Izbę Regionalną. W tej sali znajdują się eksponaty związane z kulturą ludową regionu, które ocalono od zniszczenia (kołowrotki, kuferki, cepy, kolebki, niecki). Zakupiono również stroje ludowe, które są obecnie wykorzystywane podczas występów.

W roku 2014 zrealizowano projekt „Każdy może tańczyć”. Młodzież wzięła udział w zajęciach tanecznych. Opracowano ciekawe układy taneczne, zakupiono nowoczesne stroje. Projekt pozwolił na utworzenie grupy tanecznej, która po zakończeniu programu występowała podczas uroczystości gminnych i powiatowych. Tradycyjnie już od 10 lat szkoła organizuje „Kusaki”. W „kusy wtorek” wyruszają przebrani uczniowie ze szkoły i odwiedzają wszystkie domy Kostrzynie i okolicznych wsiach.

Szkoła również organizuje zajęcia dla dorosłych. W latach poprzednich odbywały się warsztaty „Rękodziela artystycznego i sztuki kulinarnej”, w których brali udział dorośli mieszkańcy Kostrzyna i okolic. Ponadto szkoła udostępnia salę gimnastyczną mieszkańcom na zajęcia sportowe czy szkolenia. W 2014 roku OSP w Kostrzynie przeprowadziła kurs pierwszej pomocy dla osób dorosłych i dla uczniów szkoły. Przy szkole działa kompleks boisk „Orlik”. W roku 2017 PSP w Kostrzynie obchodziła 100-lecie swojego istnienia. Odbył się festyn, loteria fantowa, wydano folder.

W latach 2015-2020 Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie brała udział w następujących programach i projektach:

Lp.	Rok	Tytuł projektu	Źródło finansowania
1	2015	Sport, zabawa fajna sprawa Zajęcia sportowe dla dzieci	Program „Działaj lokalnie”
		Militarna jesień Organizacja miejsca odpoczynku dla uczestników rajdu	Rada rodziców
2	2016	Razem jest weselej – FIO Warsztaty z malarstwa, ceramiki dla dzieci	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich; realizowany przez grupę nieformalną rodziców
		W szkole jest weselej. Warsztaty z tworzenia ozdób świątecznych dla dzieci i rodziców	Program „Działaj lokalnie” realizowany przez grupę nieformalną rodziców
3	2017	Nawiązanie współpracy z MIK w Warszawie cyklu warsztatów „Bardzo Młoda Kultura, czyli współpraca sektora oświaty i kultury”	50 godzin warsztatów
		Festyn 100 lat szkoły Organizacja kiermaszu książki, kawiarenki, loterii fantowej	Rada rodziców

		Rozpoczęcie cyklicznych spotkań. Śpiewamy kolędy, pieśni patriotyczne, pieśni ludowe	Inicjatywa nieformalnej grupy mieszkańców 60+
4	2018	Zakwalifikowanie się grupy KOKO do Mazowieckiego Funduszu Teatralnego Program na lata 2018 / 2020 Grupa prezentowała w Warszawie przygotowany spektakl. Grupa otrzymała 2 x 2000zł oraz brała udział w cyklu warsztatów, które odbywały się w Kostrzynie. Instruktorzy przyjeżdżali z Warszawy raz w tygodniu. 300 godzin warsztatów instruktorskich dla opiekuna grupy.	Mazowiecki Fundusz Teatralny
		Ocalić od zapomnienia taniec i muzykę ludową. Cykl warsztatów tanecznych z instruktorem. Nauka tańców narodowych. Projekt skierowany do grupy O – III.	Program „Działaj lokalnie”
5	2019	Szkoła staje się miejscem spotkań KGW poniedziałek - zumba. wtorek- spotkanie KGW „Kostrzynianki” Środa - joga Piątek – KGW „Jabłonnianki” Efektem współpracy jest piknik	
6	2020	Ferie z ekonomią Projekt mający na celu poznanie zasad funkcjonowania bankowości, historii pieniądza Europejski Fundusz Rozwoju Wsi zapewnił instruktora, szkolenie dla opiekuna oraz zapewnił poznanie jednego z banków.	Europejski Fundusz Rozwoju Wsi
		Tradycja między pokoleniami. Warsztaty teatralne, warsztaty kulinarne	Program „Działaj lokalnie”

Publiczne Przedszkole w Wyśmierzycach

Przedszkole Publiczne w Wyśmierzycach mieści w budynku przy ul. Mickiewicza 75. Przedszkole ma własne tradycje, co podkreśla jego odrębność i specyfikę oraz kalendarz imprez i wydarzeń.

Imprezy otwarte: Pasowanie na przedszkolaka, Jasełka- wigilia, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Rodziny, zakończenie roku w przedszkolu.

Imprezy zewnętrzne:

Festyn ku czci błogosławionego Franciszka Rosłańca.

Imprezy wewnętrzne: Dzień chłopaka, Dzień Dziecka, Dzień Pluszowego Misia, Mikołajki, Choinka Noworoczna, Dzień Kobiet, Topienie Marzanny, Sprzątanie Świata. Dzieci biorą udział w konkursach organizowanych przez MGOK w Białobrzegach „Idą Święta”, „Święto Babci”, „Warszawska Syrenka”, których celem jest rozbudzenie zainteresowań teatrem oraz rozwijanie uzdolnień i kreatywnej postawy. Biorą również udział w Powiatowym Przedszkolnym Festiwalu Piosenki, którego organizatorem jest Publiczne Przedszkole Nr. 2 w Białobrzegach. Ponadto przedszkolaki uczestniczą w szerokiej ofercie bajek przedstawianych w placówce przez objazdowe teatry: „Zuzia w krainie czarów”, „Calineczka”, „Koziołek Matołek”, „Jaś i cyrk liska Urwiska”, „Piotruś Pan ratuje planetę

Ziemię”, „Zuzia w zaczarowanej krainie”, „Dwie Dorotki”, „Nosił wilk razy kilka”, itp. Dzieci biorą udział w wyjazdach do teatru „Fraszka” w Radomiu na przedstawienia „Kopciuszek”, „Królowa Śniegu”, „Trzy świnki” i inne. Organizowane są wycieczki do kina Helios, do Hula Parku, Krainy Świętego Mikołaja, Kołacinka, Bałtowa. Wybór miejsca jest uzależniony od zainteresowań dzieci i propozycji rodziców.

Publiczne przedszkole współpracuje z Policją, Strażą Pożarną, Miejsko-Gminą Biblioteką Publiczną w Wyśmierzycach. Dzieci uczestniczą w zajęciach, konkursach, spotkaniach organizowanych przez w/w instytucje. Współpracuje również z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Białobrzegach, która przeprowadza warsztaty dla dzieci i rodziców. Przedszkole bierze udział w programie pt., „Cała Polska czyta dzieciom” oraz akcjach charytatywnych na rzecz środowiska lokalnego - zbieranie nakrętek na zakup sprzętu dla niepełnosprawnych, udział w akcji „Góra Grosza”.

Urząd Miejski w Wyśmierzycach

W latach 2007-2009 Urząd Miejski w Wyśmierzycach był organizatorem festynu „Najmniejsze miasto, najwięksi wykonawcy” poświęcony muzyce folklorystycznej. W latach 2005-2014 we współpracy z parafią p.w. Św. Teresy z Avila organizowano festyn „Wyśmierzyce-historia i terażniejszość” poświęcony błogosławionemu ks. Franciszkowi Rosłańcowi. W roku 2015 r. zorganizowano we współpracy z wyśmierzycką parafią, placówkami oświatowymi i biblioteką publiczną dwudniowy festyn „Wielki człowiek z małego miasta”. W ramach tego przedsięwzięcia zorganizowano: warsztaty malarskie, fotograficzne, konkursy plastyczne, fotograficzne, wiedzy, wystawy, występy wokalne dzieci i młodzieży, zabawę taneczną i występów zaproszonych zespołów muzycznych.

Urząd Miejski w Wyśmierzycach ogłasza również otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych w zakresie kultury. W ramach współpracy z fundacją Koalicją dla Młodych na zasadach regrantingu zrealizowano kilkanaście projektów. W latach 2013-2015 przystąpiono do projektu „Razem budujemy wspólne dobro”, realizowane przez Koalicję dla Młodych” Fundusz Lokalny Ziemi Białobrzesckiej mającego na celu pogłębianie współpracy pomiędzy lokalnym samorządem a organizacjami pozarządowymi.

W latach 2012-2014 Urząd Miejski był wydawcą cyklu o Wyśmierzycach „Wyśmierzyce - historia i terażniejszość”, którego autorem jest Tadeusz Rostkowski.

Cykl ten składa się z 3 części:

1. „Wyśmierzyce, historia i terażniejszość. Trudna droga ku współczesności”
2. „Wyśmierzyce, historia i terażniejszość. Na przestrzeni dziejów”
3. „Wyśmierzyce, historia i terażniejszość. Od zmroku zniewolenia do jutrzeńki wolności”

W roku 2017 Urząd Miejski realizował projekt „Ocalmy od zapomnienia –miejsca pamięci z okresu II wojny światowej na terenie gminy Wyśmierzyce” w ramach, którego utworzono ścieżkę edukacyjną „Miejsca pamięci z okresu II wojny światowej na terenie gminy Wyśmierzyce” oraz opracowano i wydano przewodnik po ścieżce edukacyjnej.

W roku 2018 Urząd Miejski organizował festyn dla mieszkańców „Pożegnanie lata”. W 2019 r. zorganizowano piknik historyczny „Dzień z Wyszemirem”. Mieszkańcy mogli poznać kulturę życia, stroje i zabawy średniowieczne.

III. Organizacje pozarządowe i grupy nieformalne tworzące kulturę.

Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej

Początki powstania Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej sięgają lat 90-tych XX wieku, kiedy to zrodził się pomysł powołania Towarzystwa Przyjaciół Wyśmierzyc, które zostało zarejestrowane w Sądzie Wojewódzkim w Radomiu 6 maja 1995 r. Prezesem został, główny inicjator powstania TPW, Marian Redlicki.

W latach 1995-2003 stowarzyszenie wydawało własną gazetkę "Nasza Gazetka

Wyśmierzycka", w której opisywano życie miasta, gminy, jej mieszkańców. TPW wydało również publikacje historyczne, organizowało wystawy, obchody rocznic, przyczyniło się do odsłonięcia pomnika błogosławionego ks. prof. Franciszka Rosłańca. Stowarzyszenie zawiesiło swoją działalność w 2003 roku.

Rok 2007 to czas reaktywacji stowarzyszenia. Zmieniła się nazwa. Powstało Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wyśmierzyckiej. Od momentu powstania TPZW zrealizowało kilkanaście projektów m.in.:

- „Wyśmierzyce-historia i terażniejszość”- projekt finansowany z funduszu Województwa Mazowieckiego. W ramach działania zorganizowano festyn we współpracy z Urzędem Miejskim w Wyśmierzycach
- „Wielki z człowiek z małego miasta”- projekt finansowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego oraz Urząd Miejski w Wyśmierzycach. Był poświęcony błogosławionemu ks. Franciszkowi Rosłańcowi. Został zrealizowany we współpracy z Miejsko-Gminną Biblioteką Publiczną w Wyśmierzycach,
- „Każdy może tańczyć”- projekt finansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności i Urząd Miejski w Wyśmierzycach w ramach programu „Działaj Lokalnie”. Zorganizowano warsztaty taneczne dla dzieci. Projekt był realizowany we współpracy z PSP w Kostrzynie,
- „Rodzina, ach rodzina”- projekt finansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności i Urząd Miejski w Wyśmierzycach w ramach programu „Działaj Lokalnie”. Zorganizowano warsztaty plastyczne, teatralne, wokalne, zielarskie, wydano folder. Projekt był realizowany we współpracy z PSP w Kostrzynie,
- „Uśmiechnij się - miłośnicy tańca, śpiewu i kabaretu” - projekt finansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności i Urząd Miejski w Wyśmierzycach w ramach programu „Działaj Lokalnie”. Zorganizowano warsztaty teatralne, kabaretowe, wokально-taneczne. Projekt był realizowany we współpracy z PG w Wyśmierzycach,
- „Zatańcz ze mną”- projekt finansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności i Urząd Miejski w Wyśmierzycach w ramach programu „Działaj Lokalnie”. Zorganizowano taneczne. Projekt był realizowany we współpracy z Publicznym Przedszkolem w Wyśmierzycach.

Ponadto TPZW wraz z Ochotniczą Strażą Pożarną w Wyśmierzycach organizowali uroczystości z okazji 100-lecia powstania Ochotniczej Straży Pożarnej w Wyśmierzycach oraz Publicznej Szkoły Podstawowej w Kostrzynie. Odbyły się festyny dla mieszkańców, wydano książkę „Ochotnicza Straż Pożarna w Wyśmierzycach 1917-2017. 100 lat w służbie społeczeństwa” oraz folder „PSP w Kostrzynie 1917-2017”.

TPZW współpracuje również z Urzędem Miejskim w Wyśmierzycach. Wspólnie jest realizowany projekt „Cudze chwalicie swego nie znacie - nowe szlaki rowerowo-pieszne w Gminie Wyśmierzyce”, którego celem jest rozwój infrastruktury turystycznej poprzez oznakowanie szlaków rowerowo-piesznych, łączących miejscowości Kostrzyn i Korzeń, które poprawią rozwój turystyki, rekreacji i kultury lokalnej społeczności.

Parafia p.w. Św. Teresy z Avila w Wyśmierzycach

Od 2003 roku, Parafia jest współorganizatorem się uroczystości ku czci błogosławionego ks. prof. Franciszka Rosłańca. W uroczystościach tych bierze udział społeczność lokalna i zaproszeni goście. Organizowane są festyny, występy młodzieży. Składane są kwiaty przed pomnikiem ks. F. Rosłańca. W roku 2005 przed budynkiem kościoła został odsłonięty pomnik ks. Franciszka Rosłańca. W roku 2014 Parafia wydała książkę pt. „**Parafia rzymskokatolicka w Wyśmierzycach**”, której autorem jest Tadeusz Rostkowski. Jest to

monografia opisująca bogatą historię wyśmierzyckiej parafii na przestrzeni wieków od XIV do XXI.

Ochotnicze Straże Pożarne

Na terenie gminy działają Ochotnicze Straże Pożarne w 6 jednostkach w: Wyśmierzycach, Witaszynie, Kostrzynie, Jabłonnej, Paprotni, Korzeniu oraz Grzmiącej.

- **Ochotnicza Straż Pożarna w Wyśmierzycach**

Została założona 17 maja 1917 roku. Powodem były liczne pożary, które powodowały duże straty w mieście. Rok 1920 wiązał się z powstaniem strażackiej orkiestry dętej. Dzięki częstym zbiórkom pieniężnym, OSP w Wyśmierzycach nabyła dobry sprzęt gaśniczy, z którego do czasów współczesnych zachowały się 2 wozy strażackie. W roku 1958 przekazano strażakom sztandar ufundowany przez społeczeństwo. W roku 1967 ukończono budowę remizy strażackiej, którą z czasem rozbudowano. OSP Wyśmierzyce bierze udział w powiatowych i wojewódzkich zawodach pożarniczych. Do największych sukcesów wyśmierzyckiej OSP należy zdobycie II miejsca w ocenie wartości historycznej sikawki na VIII Europejskich i XI Krajowych Zawodach Sikawek Konnych w Cichowie w roku 2011 oraz zdobycie III miejsca na tych samych zawodach w kategorii „zdejmwowanie pompy z wozów”.

W roku 2017 miały miejsce uroczystości 100-lecia powstania Ochotniczej Straży Pożarnej w Wyśmierzycach. W ramach tych obchodów odznaczono najbardziej zasłużonych strażaków, odbyły się pokazy strażackie na stadionie sportowym w Wyśmierzycach. Mieszkańcy mogli wziąć udział w festynie i otrzymać książkę wydana specjalnie z tej okazji pt. „**Ochotnicza Straż Pożarna w Wyśmierzycach 1917-2017. 100 lat w służbie społeczeństwa**”.

- **Ochotnicza Straż Pożarna w Kostrzynie.**

Powstała w 1926 roku. W latach pięćdziesiątych wybudowano remizę. Kilkanaście lat później powstały nowe boksy garażowe. W roku 2014 OSP w Kostrzynie realizowało projekt „Strażacy z Kostrzyna to nie tylko pożary to nowe zadania ” dzięki środkom finansowym pochodzących z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich (FIO). W ramach projektu strażacy zaangażowali się w różne działania. Były to: organizacja świetlicy dla dzieci i młodzieży, szkolenie drużyny młodzieżowej, organizacja zawodów wędkarskich, pokaz medyczny dla dzieci z PSP Kostrzyn, organizacja kursu pierwszej pomocy przedmedycznej dla rolników- strażaków.

- **Ochotnicza Straż Pożarna w Korzeniu.**

Powstała w roku 1960. W roku 1974 zakończono budowę remizy. W 2005r. z okazji 45-lecia roku ufundowano pierwszy sztandar. W 2008 r. podjęto decyzję o dobudowie boksów garażowych oraz zmianie więźby dachowej na całej remizie. Rozbudowa zakończyła się w 2010 roku. Do największych sukcesów należą: zajęcie III miejsca w powiatowych zawodach sportowo-pożarniczych w 2012 roku oraz I miejsca w gminnych zawodach sportowo-pożarniczych w 2014 roku.

- **Ochotnicza Straż Pożarna w Witaszynie**

OSP w Witaszynie po remoncie remizy strażackiej jest organizatorem zajęć dla dzieci i młodzieży. W roku 2020 zorganizowano I turniej cymbergaja. Zorganizowano również wakacyjny festyn przy współpracy z Kołem Gospodyń Wiejskich „Witaszynianki”, podczas którego miało miejsce oficjalne otwarcie boiska do siatkówki plażowej.

Koła Gospodyń Wiejskich

W roku 2018 powstało na terenie gminy Wyśmierzyce osiem nowych stowarzyszeń. Są to:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Paprotnie „Paprotki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Wólce Kozuchowskiej „Wólczynianki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Kostrzynie „Kostrzynianki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Witaszynie „Witaszynianki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Jabłonnej „Jabłonianki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Grzmiącej „Grzmiączki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Kozuchowie „Kozuchów”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Korzeniu "Korzenianki",

Członkowie tych stowarzyszeń bardzo aktywnie włączyli się w życie codzienne swoich miejscowości. Nie tylko organizują spotkania, festyny, warsztaty, ale również zdobywają środki finansowe na budowę placu zabaw czy remont kapliczki.

- **Koło Gospodyń Wiejskich w Korzeniu "Korzenianki"**

W roku 2019 KGW „Korzenianki” przygotowało potrawy regionalne na piknik historyczny „Dzień z Wyszemirem”, wzięło udział w kiermaszu bożonarodzeniowym, gdzie zaprezentowały własnoręcznie wykonane ozdoby świąteczne, wypieki i przetwory. Członkowie stowarzyszenia brali również udział w warsztatach rękodzielniczych. W ramach „Działaj lokalnie” zrealizowano projekt pt. „Spotkania mieszkańców wsi Korzeń z tradycją”. Zorganizowano warsztaty kulinarne i rękodzielnicze. Ze środków LGD „Zapilcze”, stowarzyszenie przeprowadziło remont zniszczonego budynku kapliczki mieszczące się w centrum wsi Korzeń.

- **Koło Gospodyń Wiejskich w Paprotnie "Paprotki"**

KGW „Paprotki” brało udział w kiermaszu wielkanocnym i bożonarodzeniowym organizowanym przez Starostwo Powiatowe w Białobrzegach. W roku 2019 członkowie stowarzyszenia przygotowali potrawy kulinarne podczas gminnego pikniku historycznego „Dzień z Wyszemirem”. Organizują również dla swoich członków warsztaty rękodzielnicze i kulinarne.

- **Koło Gospodyń Wiejskich w Wólce Kozuchowskiej „Wólczynianki”**

KGW „Wólczynianki” brało udział w pikniku historycznym „Dzień z Wyszemirem” przygotowując potrawy regionalne.

- **Koło Gospodyń Wiejskich w Kostrzynie „Kostrzynianki”**

W roku 2019 KGW „Kostrzynianki” wzięło udział w kiermaszu wielkanocnym i bożonarodzeniowym oraz w pikniku historycznym „Dzień z Wyszemirem”. Zorganizowano warsztaty rękodzielnicze, wycieczki, zajęcia z zumbą.

- **Koło Gospodyń Wiejskich w Witaszynie „Witaszynianki”**

KGW „Witaszynianki” jest organizatorem warsztatów kulinarnych, wycieczek, zabaw. We współpracy z OSP w Witaszynie zorganizowano mini-festyn, podczas którego odbyło się uroczyste otwarcie boiska piłki siatkowej oraz turniej cymbergaja.

- **Koło Gospodyń Wiejskich w Jabłonnej „Jabłonianki”**

W ramach programu „Działaj Lokalnie” KGW „Jabłonianki” pozyskała środki finansowe na budowę placu zabaw dla dzieci we wsi Jabłonna.

- **Koło Gospodyń Wiejskich w Grzmiącej „Grzmiączki”**

W roku 2019 KGW „Grzmiączki” brało udział w kiermaszu wielkanocnym, organizowało warsztaty kulinarne. W ramach programu „Działaj Lokalnie” było organizatorem projektu „Razem! Aktywnie! Pod chmurką!”. Dzięki współpracy ze Wspólnotą Gruntową budują świetlicę wiejską dla lokalnej społeczności.

- **Koło Gospodyń Wiejskich w Kozuchowie „Kozuchów”**

W roku 2020 KGW „Kozuchów” realizowało historyczny projekt pt. „Wieś Szlachecka-Kozuchów” w ramach Programu „Działaj Lokalnie”. Powstało opracowanie historyczne, które jest ogólnodostępne na portalu społecznościowym „Facebook” na stronie KGW „Kozuchów”.

Rozdział Drugi ANALIZA SWOT

W analizie uwzględniono także czynniki związane pośrednio z kulturą, nie zawierające jej w sformułowaniu, ale mające związek z jej rozwojem i funkcjonowaniem w gminie.

Zestawienie mocnych i słabych dla gminy Wyśmierzyce

Mocne strony	Słabe strony
<p>Walory przyrodnicze, położenie w dolinie Pilicy (tereny leśne, rzeka), obszar objęty programem Natura 2000</p> <p>Oznakowane szlaki piesze i rowerowe</p> <p>Oznakowane atrakcje przyrodnicze i historyczne</p> <p>Atrakcje przyrodnicze: rezerwat „Sokół”, pomniki przyrody</p> <p>Atrakcje agroturystyczne: stajnie jeździeckie, gospodarstwa agroturystyczne</p> <p>Materialne i niematerialne zasoby dziedzictwa kulturowego</p> <p>Dobra baza sportowa służąca również celom związanym z kulturą (sale gimnastyczne, boiska sportowe, stadion miejski, boiska wielofunkcyjne „Orlik”)</p> <p>Komputeryzacja gminy ze zwiększającą się dostępnością do internetu</p> <p>Działalność kulturalna instytucji związanych kulturą (biblioteka publiczna, placówki oświatowe, stowarzyszenia)</p> <p>Duża aktywność Kół Gospodyń Wiejskich</p> <p>Duża aktywność dzieci i młodzieży</p> <p>Liczne imprezy kulturalne, patriotyczne, sportowe na terenie gminy</p>	<p>Starzejące się społeczeństwo</p> <p>Migracja młodych, wykształconych ludzi do dużych ośrodków miejskich</p> <p>Niski stopień zaludnienia</p> <p>Rozdrobniona zabudowa</p> <p>Niewystarczający ilość środków finansowych przeznaczonych na kulturę</p> <p>Spadek zamożności mieszkańców wpływający na zmniejszenie korzystania z płatnych ofert kulturalnych</p> <p>Znikome uczestnictwo mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych</p> <p>Niewystarczająca promocja oferty kulturalnej gminy</p> <p>Selektywne uczestniczenie mieszkańców w kulturze</p> <p>Utożsamianie kultury z rozrywką</p> <p>Duże odległości od dużych ośrodków kultury.</p>

Wzrost liczby obiektów możliwych do wykorzystania w celach kulturalnych

Zestawienie szans i zagrożeń dla gminy Wyśmierzyce

Szanse	Zagrożenia
Pozyskiwanie środków z funduszy zewnętrznych na rozwój infrastruktury i rozszerzenie oferty kulturalnej	Niekorzystne zmiany migracyjne-odpływ mieszkańców do dużych miast
Wzrost aktywności społecznej związany ze wzrastającym zainteresowaniem miejscem zamieszkania	Starzenie się społeczności lokalnej, niekorzystne prognozy demograficzne
Integracja międzypokoleniowa	Bariera ekonomiczna w dostępie do kultury- niskie dochody mieszkańców
Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego podczas procesu budowania tożsamości kulturowej mieszkańców	Zmiana modelu korzystania z kultury ze społecznego na „domowy” (internet, telewizja, kino domowe)
Wykorzystania walorów przyrodniczo-historycznych gminy w celu rozwoju kultury, turystyki i agroturystyki	Zanikanie tradycji i obrzędowości w życiu społecznym.
Wykorzystanie korzystnego położenia geograficznego gminy	Zanikanie więzi sąsiedzkich
Wpływ na rozwój postaw społeczno-kulturalnych poprzez promocję zdrowego stylu życia	
Promocja gminy na szczeblu lokalnym, powiatowym, regionalnym	
Rozwój współpracy pomiędzy różnymi środowiskami: samorządem lokalnym, organizacjami pozarządowymi, instytucjami kultury.	

Propozycje wypływające z przeprowadzonej analizy SWOT.

Ze względu na nieduże zmiany w analizie SWOT, proponujemy kolejne rozwiązania w tych samych zakresach:

- **imprezy kulturalne i artystyczne**

W tym zakresie zaproponowano opracowanie kolejnego kalendarza uroczystości, imprez oraz wydarzeń kulturalnych na terenie gminy. Gmina Wyśmierzyce posiada scenę, którą warto wykorzystać w miesiącach letnich np. organizując kino letnie czy występy młodzieży, zaproszonych gości.

- **baza do działalności kulturalnej i artystycznej**

W tym zakresie zaproponowano utworzenie sieci wiejskich świetlic, które pełniłyby funkcję mini-ośrodków kultury na terenie swoich miejscowości. Funkcję taką mogłyby pełnić remizy strażackie, czy już istniejące świetlice np. „Dom Seniora” w Wyśmierzycach, wyremontowana remiza w Witaszynie, remiza w Korzeniu i Wyśmierzycach, świetlica w Kozuchowie i Paprotnie. Ponadto w Ulaskach Grzmiących i Stamirowskich pojawiły się kontenery, które w okresie letnim można również przeznaczyć na taki cel. Warto też wspomnieć o budynku w stanie surowym w miejscowości Jabłonna oraz o budowanej świetlicy we wsi Grzmiąca. Wszystkie te obiekty doskonale wpisują się w ideę utworzenia sieci mini obiektów kultury.

- **popularyzacja kultury w środowiskach wiejskich**

W zakresie popularyzowania kultury na obszarach wiejskich należy podjąć działania zmierzające do zakupu wyposażenia powstałych świetlic wiejskich (meble, sprzęt sportowy i komputerowy, gry itp). Ponadto należy rozważyć możliwość zatrudnienia animatorów kultury, którzy mogliby prowadzić zajęcia w świetlicach, w godzinach popołudniowych. Dzieci i młodzież w swoich miejscowościach mogłyby uczęszczać na zajęcia rękodzielnicze, plastyczne, taneczne, teatralne, w zależności od potrzeb na danym terenie. Można również okazjonalnie wykorzystać potencjał, jaki drzemie w seniorach by prowadzili część zajęć (np. kulinarne, rękodzielnicze), co wpisze się w ideę integracji międzypokoleniowej. Warto też zwrócić uwagę na korzystne zjawisko związane z dużą aktywnością Kół Gospodyń Wiejskich na terenie gminy Wyśmierzyce. Pojawiła się możliwość wyłonienia osób najbardziej aktywnych, którzy w przyszłości mogą pełnić funkcję lidera w swoich miejscowościach.

- **ochrona dziedzictwa kulturowego**

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego zwrócono uwagę na konieczność podtrzymywanie inicjatyw kultywujących lokalne zwyczaje i tradycje. Za ważne uznano dotarcie do osób starszych, które uczestniczyły w ważnych wydarzeniach dla gminy, spisanie wspomnień oraz wydanie ich w wersji papierowej (książka, album, kącik wspomnień w lokalnej gazecie itp.) lub w wersji elektronicznej np. na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Wyśmierzycach. Istotnym zagadnieniem jest również dalsze upowszechnianie historii osób lub wydarzeń związanych z gminą takich jak: ks. prof. Franciszek Rosłaniec, czy tragiczne wydarzenia we wsi Brodek oraz we wsi Paprotno. Ponadto, warto wykorzystać bogatą historię ziemi Wyśmierzyckiej i utworzyć mapę historycznych miejsc na terenie gminy. Jeszcze do tej pory można odnaleźć pozostałości po dawnych wybrukowanych kamieniami traktach (np. droga błeszyńska, trakt Potworów-Mogielnica przebiegający przez np. Górki, Działy), czy przypomnieć zupełnie zapomniany fakt istnienia drewnianego mostu na rzece Pilica w miejscowości Górki.

- **edukacja kulturalna mieszkańców z uwzględnieniem potrzeb osób starszych**

W zakresie edukacji kulturalnej zaproponowano włączenie mieszkańców gminy w działania o charakterze kulturalnym. Oprócz organizacji imprez dla mieszkańców, którzy stają się w tym przypadku biernymi odbiorcami kultury, ważne stają się takie inicjatywy, które pozwolą mieszkańcom na czynny udział w procesie tworzenia kultury. Powstanie kół gospodyń wiejskich, w roku 2018, jest doskonałym przykładem włączenia mieszkańców gminy w życie codzienne w swoich lokalnych społecznościach. Stowarzyszenia te na przestrzeni ostatnich 2 lat podjęły wiele ciekawych inicjatyw, które miały duży wpływ na aktywizację mieszkańców. Z rozmów z prezesami tych grup wynika, że posiadają kolejne plany i pomysły na aktywizację mieszkańców (place zabaw, budowa altanki, zakładanie zieleńców, warsztaty kulinarne, warsztaty rękodzielnicze, zajęcia wokalnno-teatralne, warsztaty historyczne, projekty dla dzieci i młodzieży, zakup kontenera wraz wyposażeniem,

ukończenie budowy świetlicy). Warto również wspomnieć o kontynuowaniu działań wykorzystujące potencjał, jaki drzemie w osobach starszych. Osoby zrzeszone w powstałym Klubie Seniora mogłyby osobiście prowadzić warsztaty dla dzieci i młodzieży, co sprzyjałoby integracji wielopokoleniowej.

- **promocja kulturalna gminy.**

W zakresie promocji kulturalnej gminy zwrócono uwagę, że gmina posiada ciekawą historię, jednakże zasoby historyczne są słabo wykorzystywane na cele promocyjne, turystyczne i kulturalne. W związku z tym proponuje się opracowanie i wydanie materiałów popularyzujących historię Ziemi Wyśmierzyckiej. Warto również wykorzystać walory przyrodnicze naszego regionu i wydać np. album przyrodniczy, zawierający nie tylko piękne zdjęcia, ale również wiele ciekawostek przyrodniczych np. leśne źródła o stałej temperaturze, „zimna woda” w Kiedrzyńcu.

Rozdział Trzeci

WIZJA ROZWOJU KULTURY NA TERENIE GMINY WYŚMIERZYCE

Poprzez wizję rozumie się pożądaný stan, do którego należy dążyć. W przypadku niniejszego dokumentu jest to cel, który należy zrealizować w sferze upowszechniania kultury i uczestnictwa w niej lokalnej społeczności.

Gmina Wyśmierzyce to gmina:

- dbająca o lokalne zabytki, tradycje i bogactwo dziedzictwa kulturowego,
- z dobrze rozwiniętą infrastrukturą kulturalną,
- będąca miejscem współpracy instytucji, organizacji, przedsiębiorców, lokalnych liderów,
- w której mieszkańcy znają swoją historię, są dumni z miejsca, w którym żyją,
- z ciekawą ofertą kulturalną dla wszystkich grup wiekowych mieszkańców.

Rozdział Czwarty

OKREŚLENIE PRIORYTETÓW I CELÓW STRATEGICZNYCH

Poniżej zostało zamieszczone zestawienie zawierające hierarchiczny układ poszczególnych elementów Programu rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2021-2025. Na górze hierarchii umieszczone **priorytety strategiczne**. Są to najważniejsze problemy i zagadnienia posiadające bardzo szeroki zakres. Ich uszczegółowieniem są **cele strategiczne** obejmujące swym zakresem okres realizacji Programu. Wśród celów strategicznych wyróżniono poszczególne zadania do realizacji.

PRIORYTETY			
Rozwój infrastruktury kulturalnej	Upowszechnianie i zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego	Rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców oraz edukacja kulturalna społeczeństwa	Promocja lokalnych walorów kulturowych

CELE STRATEGICZNE			
Modernizacja oraz przystosowanie istniejącej na terenie gminy Wyśmierzyce infrastruktury do działań kulturalnych	Upowszechnianie lokalnych zwyczajów, tradycji i obrzędów	Wspieranie działań edukacyjno-kulturalnych	Wspieranie działań służących upowszechnianiu kultury oraz dorobku lokalnej społeczności
Wyposażenie obiektów pełniących rolę lokalnych ośrodków kultury	Upowszechnianie wiedzy historycznej	Wspieranie działalności Kół Gospodyń Wiejskich	

Rozwój infrastruktury kulturalnej

Cele strategiczne	Zadania
Modernizacja oraz przystosowanie istniejącej na terenie gminy Wyśmierzyce infrastruktury do działań kulturalnych.	Utworzenie sieci obiektów (remizy, świetlice) pełniących rolę mini-ośrodków kultury w swoich miejscowościach.
Wyposażenie sieci gminnych świetlic	Zakup wyposażenia (meble, sprzęt komputerowy, sportowy, gry itd.) do obiektów pełniących rolę ośrodków kultury w poszczególnych miejscowościach.

Upowszechnianie i zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego

Cele szczegółowe	Działania
Upowszechnianie lokalnych zwyczajów, tradycji i obrzędów.	Kultywowanie lokalnych zwyczajów: <ul style="list-style-type: none"> • kusaki, • noc świętojańska, • śmigus dyngus, • topienie Marzanny
Upowszechnianie wiedzy historycznej	Zebranie, opracowanie i wydanie legend i zwyczajów z terenu gminy Wyśmierzyce
	Opracowanie mapy miejsc historycznych, szlaków komunikacyjnych oraz stanowisk archeologicznych na terenie gminy Wyśmierzyce
	Utworzenie na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Wyśmierzycach zakładki ze wspomnieniami osób najstarszych lub ich wydanie w wersji papierowej
	Upamiętnienie wydarzeń w miejscowości Brodek poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • organizację uroczystości w miesiącu lipcu • spisanie wspomnień świadków

	<p>ówczesnych wydarzeń oraz ich wydanie w wersji papierowej lub elektronicznej</p> <p>Upamiętnienie osoby błogosławionego ks. prof. Franciszka Rosłańca poprzez przeprowadzanie konkursów, turniejów historycznych, spotkań, warsztatów, wystaw.</p>
--	--

Rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców oraz edukacja kulturalna społeczeństwa.

Cele szczegółowe	Działania
Wspieranie działalności Kół Gospodyń Wiejskich	Nawiązanie współpracy z osobami chcącymi angażować się w działalność kulturalną - opracowanie programu szkoleń dla gminnych liderów
	Pomoc przy pozyskiwaniu środków finansowych, wskazanie źródeł finansowania.
	Pomoc przy realizacji podejmowanych działań
Wspieranie działań edukacyjno-kulturalnych	Opracowanie rocznego kalendarza imprez kulturalnych
	Opracowanie programów dotyczących działalności świetlic gminnych i remiz pełniących rolę mini ośrodków kultury w swoich miejscowościach.
	Włączenie seniorów posiadających unikalne umiejętności (zdobienie pisanek, robienie palm wielkanocnych itp.) w prowadzenie warsztatów dostępnych dla wszystkich mieszkańców gminy.
	Zatrudnienie animatorów kultury prowadzących zajęcia w lokalnych ośrodkach kultury
	Organizacja wycieczek, wyjazdów, plenerów, zajęć muzycznych i teatralnych, konkursów itp. skierowanych do dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
	Organizacja form wypoczynku dla dzieci i młodzieży w czasie wakacji i ferii zawierających w swojej formule zadania z zakresu kultury.
	Organizacja imprez artystyczno - kulturalnych o zasięgu regionalnym i lokalnym
	Organizacja plenerowego kina letniego

Promocja lokalnych walorów kulturowych

Wspieranie działań służących upowszechnianiu kultury i dorobku lokalnej społeczności	Opracowywanie oraz wydawanie materiałów promujących gminę Wyśmierzyce (książki, kalendarze, foldery) np. album przyrodniczego, album historyczny
	Wydawanie gazetki lokalnej

Rozdział Piąty Monitoring

Podstawowym celem monitoringu jest ocena efektywności działań oraz wspomaganie zarządzania. Będzie on prowadzony zarówno w perspektywie bieżącej jak i długofalowej. Monitorowane będą zarówno postępy w realizacji poszczególnych zadań jak i dynamika realizacji celów długofalowych. W celu efektywnego wdrażania założeń strategicznych Programu rozwoju kultury w gminie Wyśmierzyce na lata 2021-2025 konieczne jest wprowadzenie mechanizmu, który pozwoli na bieżąco monitorować postępy w realizacji Programu oraz określi, czy zakładane rezultaty są realizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Proponuje się powołanie Gminnej Rady Kultury, której zadaniem będzie monitorowanie realizacji Programu. Do jej obowiązków będzie należeć:

- ustalenie zespołu wskaźników umożliwiających monitorowanie realizacji Programu
- zbieraniu danych (wskaźników),
- opracowaniu na ich podstawie raportów,
- analizie raportów wraz z opinią o stanie realizacji Programu.

KALENDARZ IMPREZ KULTURALNYCH NA TERENIE GMINY

Miesiąc	Nazwa imprezy/uroczystości	Organizator
Styczeń	Dzień Seniora	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe
	Gminny Konkurs recytatorski „Babcie, dziadka mieć”	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Placówki oświatowe • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach
	„Jasełka”	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe
Luty	Obrzęd „Kusaki”	<ul style="list-style-type: none"> • Publiczna Szkoła Podstawowa w Kostrzynie
	Eliminacje gminne do 2 konkursów: - Mały Konkurs Recytatorski - „Warszawska Syrenka”	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Placówki oświatowe • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach
Marzec/ Kwiecień	Obrzęd „Topienie Marzanny”	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe
	Pierwszy Dzień Wiosny	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe
	Obrzędowość wielkanocna (warsztaty, konkursy)	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach • Koła Gospodyń Wiejskich
Maj	Festyn Rodzinny	<ul style="list-style-type: none"> • Publiczna Szkoła Podstawowa w Wyśmierzycach
Czerwiec	Uroczystości ku czci błogosławionego księdza profesora Franciszka Rośląca	<ul style="list-style-type: none"> • Parafia p.w. Świętej Teresy z Avila w Wyśmierzycach • Placówki oświatowe

	Piknik historyczny „Dzień z Wyszemirem”	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Placówki oświatowe • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach • Koła Gospodyń Wiejskich
	Dzień rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • Publiczne Przedszkole w Wyśmierzycach
Lipiec	Kino letnie	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach
	Uroczystości patriotyczne we wsi Brodek	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Placówki oświatowe • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach
	Zajęcia wakacyjne dla dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach
Sierpień	Kino letnie	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach
	Zajęcia wakacyjne dla dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach
Wrzesień/ Październik	Uroczystości patriotyczne we wsi Paprotno	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Parafia p.w. św. Teresy z Avila w Wyśmierzycach • Placówki oświatowe • Mieszkańcy wsi Paprotno
	Pasowanie na starszaka/na ucznia klasy I	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe
Listopad	Święto Niepodległości	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe
	Wróżby andrzejkowe	<ul style="list-style-type: none"> • Publiczne Przedszkole w Wyśmierzycach
	Głośne czytanie z udziałem zaproszonych gości	<ul style="list-style-type: none"> • Publiczne Przedszkole w Wyśmierzycach
Grudzień	Gminny konkurs recytatorski „Idą święta”	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski w Wyśmierzycach • Placówki oświatowe • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach
	Obrzędowość bożonarodzeniowa (konkursy, warsztaty, spotkania)	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki oświatowe • Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Wyśmierzycach • Koła Gospodyń Wiejskich

PRZEWODNICZĄCY RADY

Stanisław Podpora